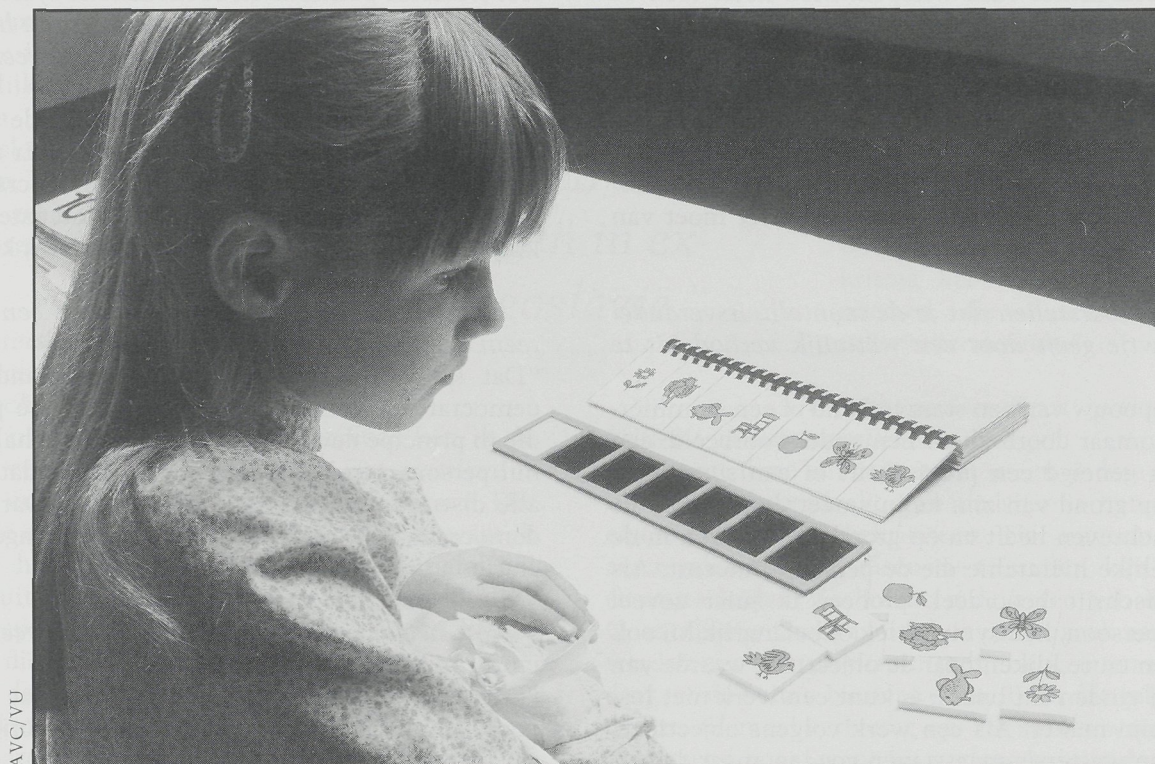

DE CULTUUR VAN HET PUZZELSTUKJE

KOOS NEUVEL

Intelligentie-onderzoek is sinds jaar en dag omstreden. Soms lijkt het alsof er totaal geen beweging zit in het debat. Maar dat is schijn. Want terwijl de biologische benadering van intelligentie aan populariteit won, brak anderzijds het inzicht baan dat psychologische tests cultureel bepaald zijn.

In het najaar van 1994 kwam de discussie vanuit Amerika overwaaien naar Nederland: zijn zwarten dommer dan blanken? De Amerikaanse onderzoekers Murray en Herrnstein hadden - naar het scheen, want slechts weinigen wisten er het fijne van - iets dergelijks beweerd. Wat overwaaide was de volgende gedachte: als het waar is dat een lagere intelligentie bij zwarten erfelijk bepaald is - en dat leek wetenschappelijk aangetoond - dan is het politiek gezien zinloos geworden geld uit te geven om de positie van zwarten in de samenleving te verbeteren. Sterker nog, de staat zou eigenlijk

moeten verhinderen dat de onderklassen van de samenleving zich al te voortvarend voortplanten. Dat zou immers tot intelligentieverlies leiden, tot algehele degeneratie.

De stellingen werden betrokken. En eventjes waren de fronten weer heel overzichtelijk. Sinds de Tweede Wereldoorlog hebben degenen die zochten naar biologische benaderingen van menselijk gedrag, voortdurend in een hachelijke, want omstreden positie verkeerend. Zij waren de wetenschappelijke *bad guys*. Als zij er al niet openlijk voor uitkwamen, moesten zij toch minstens in het geniep aanhangers van

de eugenetica, de leer van de rasveredeling, zijn. "Doordat deze denkrichtingen in feite het recht van de sterkste bewierookten, kwam het biologisch model in zo'n kwade reuk te staan dat wie ook maar iets in die richting opperde, direct onder verdenking kwam staan", schreef Constant Vecht in zijn boek 'In de aap gelogeed'.

Het moet gezegd dat sommige van die onderzoekers ook hard hebben meegewerkt aan de negatieve beeldvorming. Veelal waren ze zelf de meest effectieve propagandisten van hun eigen slechte reputatie. Intelligentie-onderzoekers als De Groot en Jen-